

SVÄTÝ NIKOLAJ KABASIŁA A JEHO DIEŁO „ŹIVOT V CHRISTU“

Štefan ŠAK

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Dielo svätého Nikolaja Kabasilu tvorí podľa Genadia Scholária konštantinopolského patriarchu (1400 – 1472) nádhernú ozdobu Christovej Cirkvi.²⁹²

Podľa novších faktov a východísk by sme mohli povedať, že vo všeobecnosti sa jedná o najlepšie dielo kresťanskej literatúry. Vyznačuje sa blahodaťou, živosťou, presvedčivosťou, dynamickosťou a predovšetkým originalnosťou kresťanského charakteru, ktorá je preniknutá zápalom a hĺbkou viery. Toto dielo svedčí o prameni dynamického vyjadrovania a hodnotného pisateľského talentu. Metóda a dislokácia materiálu je perfektná.

Liturgický život je hlavnou témou, ktorú za sebou svätý Nikolaj Kabasila zanechal a vidieť ju v celej pisateľskej produkcii. Okolo tejto témy sa nesie celé jeho duchovné myslenie, písomná tvorba a do určitej miery aj všetka jeho písomná korešpondencia.

Jeho umiernenosť, skromnosť, zdržanlivosť, jemnosť, vlúdnosť a predovšetkým láskavosť možno spôsobili to, že počas svojho života bol zatienený inými dynamickejšími teológmi, ale práve to mu v neskoršej dobe dalo takú váhu a rešpekt, že bol a je uznávaný a ctený ako jeden z najstabilnejších a najneochvejnejších ohniviek pravoslávnej teológie a jedným z najpravoslávnejších mystikov Cirkvi. Dnes je o to viac cenený v celom kresťanskom svete Východu i Západu.

²⁹² Pozri ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. Α.: *Νικόλαος Καβάσιλα ό Χαμαετός βιογραφικά προβλήματα*. In Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου εις μνήμην του σοφωτάτου και λογιωτάτου και τοις όλοις άγιωτάτου πατρός ήμων Νικολάου Καβάσιλα του και Χαμαετού, εκδ. Γεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη, 1984. s. 35-37. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Α., *Ucenie Nikole Kavasile o životu u Hristu*. Beograd, 1967.

V diele „Život v Christu“ autor predstavuje anatómiu kresťanského života, ktorú umiestnil do rámca vtelenia sa Božieho Syna, ktoré pokračuje a neustále sa opakuje v troch základných mystériách Christovej Cirkvi.

V siedmych kapitolách diela „Život v Christu“ tento svätý spisovateľ opisuje a analyzuje život v Christu, teda ako sa rodí, pestuje, kultivuje a rozvíja predovšetkým Božou milosťou, ktorá sa prijíma prostredníctvom svätých tajín (mystérií), ale zároveň aj ľudskou synergiou s Bohom. Tento opis sa deje tak systematicky a ucelene, že tvorí perfektnú príručku kresťanského života. Svätý Nikolaj Kabasila adresuje verným kresťanom a zároveň im objasňuje to, čo prijali vo svätých tajinách a ako je potrebné, aby žili a počínali si vo svojom živote, aby nezavrhlí poklad, ktorý prijali.

„Život v Christu sa rodí v terajšom živote a začína tu, ale dokonalým sa stáva v tom budúcom, keď príde ten deň.“²⁹³ Touto vetou začína svoju prvú kapitolu, v ktorej objasňuje, ako sa prostredníctvom Božej ikonómie zjednotil pozemský svet s nebeským, terajší život s budúcim a človek s Bohom. Sväté mystériá ako Krst, Myropomazanie a Svätá Eucharistia sú podľa autora nebeské brány, „okná, cez ktoré vstupuje do tohto temného sveta Slnko spravodlivosti“²⁹⁴.²⁹⁵ Nový život, ktorý Christos daruje svetu, svätý Nikolaj Kabasila pomenoval mysterickým životom, ktorý sa žije v Cirkvi. Cirkev je odhaľovaná a vyjadrená vo svätých mystériách, ktoré netvorí len jednoduché symboly, ale existujú a sú údmi vo vzťahu so srdcom, ako sú konáre údmi stromu, alebo výhonky viniča údmi viniča.

Ďalšie tri kapitoly sa zmieňujú o troch mystériách, Krste, Myropomazaní a svätej Eucharistii a objasňujú, ako každé jedno z týchto mystérií nás činí účastníkmi na živote v Christu. Krst, ako účasť na smrti a Zmŕtvychvstaní Christa, je duchovným narodením sa a počiatok života v Christu. Blahodať Krstu obnovuje „obraz“ zašpinený prarodičovským hriechom a pomenováva

²⁹³ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 264.

²⁹⁴ Pozri Jn 8, 12; 9, 5.

²⁹⁵ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 280.

pokrsteného údom Christovho tela. „Pokrstený sa rodí a je utvorený vo svetle dňa, ako hovorí Dávid²⁹⁶, prijíma nádhernú pečať, z temnoty sa stáva svetlo, prechádza z neexistencie v existenciu, stáva sa priateľ a syn Boží a je vedený z väznice a eschatologického otroctva na kráľovský trón“.²⁹⁷ Myropomazanie je svätou tajinou, ktorá udeľuje novozrodenému človeku duchovnú energiu a hybnú silu, pretože daruje Svätého Ducha. Nakoniec svätá Eucharistia živí údy Christovho tela a drží ich pri živote. Takto sa človek stáva jedno telo a jedna krv s Christom a účastní sa na Jeho neporušenom a večnom živote.

Nasleduje piata kapitola, v ktorej pojednáva o posvätení svätého oltára a posvätení chrámu. Autor tohto nádherného diela už od samotného začiatku obhajuje nutnosť zaradenia tejto kapitoly do diela, pričom upresňuje, že svätý oltár tvorí východisko všetkých mystérií.

Ale aby blahodať mystérií priniesla svoju úrodu, je nevyhnutná spolupráca človeka, aby aj on, človek, trochu prispel. Svätý Nikolaj Kabasila tento príspevok človeka s výnimočnou presnosťou a múdrosťou popisuje: „Jediný náš príspevok k životu v Christu je tento: aby sme zachovávali tie dary, ktoré sme prijali a aby sme nezahadzovali veniec, ktorý s veľkou námahou a bolesťou uplietol pre nás Boh“²⁹⁸. Jedná sa o zachovanie blahodate Svätého Ducha konaním cností, ktoré tvorí prejav i odhalenie lásky k Bohu a vyjadrenie slobody človeka.

Túto otázku autor skúma v posledných dvoch kapitolách svojho diela, v ktorých robí hlbokú a podrobnú analýzu života podľa Boha, teda podľa Jeho svätej vôle, veľmi úzko spájajúc prax s teóriou, pokrývajúc tak základné štádia duchovného zápasu.²⁹⁹ Takto tí, ktorí zápasia proti vášňam, nachádzajú v týchto kapitolách spôsob očisťovania. Tí, ktorí sú očistení od vášní, sa

²⁹⁶ Pozri Ž 138, 16.

²⁹⁷ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ: „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδοσεῖς „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 326.

²⁹⁸ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ: „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδοσεῖς „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 306.

²⁹⁹ Pozri BRANISTE, E. 1939. Αἱ ἔριδες περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἐπικλήσεως κατὰ τὸν Νικόλαον Καβάσιλαν. Studii Teologice 7, r. 1939, s. 197 – 208. ΨΕΘΟΓΚΑΣ, Β. 1976. Νικολάου Καβάσιλα ἑπτὰ ἀνέκδοτοι λόγοι. Θεσσαλονίκη, 1976.

zasväcujú do praktického zachovávaní Božej vôle a získavania cností. A nakoniec tí, ktorí došli do dokonalosti a zachovávajú Božie prikázania, ako Božie deti z lásky k cnostiam a k Bohu a nie ako otroci, alebo najatí robotníci, zo strachu alebo zisťnosti, vychutnávajú sladkosť „blaženej vášne“, ktorou je dokonalá láska. Spôsob, akým svätý Nikolaj Kabasila prezentuje cestu duchovnej dokonalosti, je jednoznačný a príťažlivý podľa vzťahov činností duševných síl, mysle, zmyslov a túžby. „Každý skutok, hovorí, začína túžbou a každá túžba začína v mysli“³⁰⁰.

Šiesta kapitola sa zmieňuje o zušľachťovaní dobrých myšlienok. Skúmanie Božej dobročinnosti vyháňa z duše každú zlú myšlienku a stáva sa cestou k pokániu, k láske k Bohu, pretože láska k Bohu je príčinou naplňania Jeho prikázaní. Takto prestávajú byť činné vášne, duša zachováva čistú žiaru, ktorú prijala prostredníctvom svätých tajín, v jej vnútri rozkvitajú cnosti a verný kresťan si vychutnáva blažený život. Svätý Nikolaj Kabasila vo výklade Blaženstiev odhaľuje, že neustále pamätanie na Boha a skúmanie Božej ikonómie vedie k blaženstvu, zatiaľ čo na konci šiestej kapitoly prízvukuje nevyhnutnosť neustálej modlitby a neustáleho prijímania. Sväté prijímanie nielen živí verných kresťanov, ale navyše „pečatí brány zmyslov, vyháňa diabla, mení srdce na Boží chrám a nenechá ho, aby sa v ňom budovali hriešne idoly, ale podporuje myseľ, pevným (vodcovský, mocným) duchom“³⁰¹ a podriaďuje jej, teda mysli, správanie tela, aby sa človek tešil a užíval si hlboký pokoj“³⁰².

Nakoniec, v siedmej kapitole autor opisuje duchovný stav, ktorý dosahujú verní kresťania, keď svojim zápasom zachovávajú blahodať svätých tajín: Svoju myseľ i srdce oslobodzujú od svetských starostí a vedú sa k pamätaniu na Boha a k Božej láske. Preto sú smutní len z hriechu a radujú sa v Bohu a milujú len Boha a to spôsobom dokonalým a nadprirodzeným, aby zabudli na samých

³⁰⁰ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 514.

³⁰¹ Ž 50, 14.

³⁰² Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 582.

seba a oddali sa Bohu a druhým ľuďom. Táto láska a radosť sú zásnubami budúcej blaženosti, zatiaľ čo bezprostredné a neustále videnie Boha je mystériom, ktoré ich odhalí v budúcom živote, keď sa dokonale zjednotia s Bohom.

Svätý Nikolaj Kabasila, hovoriac o živote v Christu, nepredkladá morálne učenie, ale rozoberá kresťanskú ontológiu. Život v Christu nie je formálne uplatňovanie Božích prikázaní, ale ontologická obnova človeka, ktorý sa zjednocuje s Bohom „prostredníctvom svätých mystérií, modlitby, skúmania Boha a dobrých myšlienok“, ako to stručne a výnimočne zhrnul autor na konci šiestej kapitoly.

Svätý Nikolaj Kabasila týmto svojim dielom odpovedá spôsobom nepriamym, ale jasným na provokačné výzvy vtedajšej doby, akými boli západný humanizmus alebo scholastická teológia.³⁰³

Separatívny kresťanský život a antropocentrizmus Západu konfrontuje so Životom v Christu ako autentickým životom človeka, ktorý nie je ľudský, ale bohoľudský, nakoľko jeho meradlom nie je starý, padlý človek, ale Nový Bohočlovek Christos: „Prvý a jediný Spasiteľ ukázal svojim charakterom a svojim životom, kto je pravdivý, skutočný a dokonalý človek“³⁰⁴.

Tieto slová odporujú scholastickej metodológii Západnej teológie podľa ktorej poznanie Boha je ovocím rozumu a svätý Nikolaj Kabasila predkladá učenie pravoslávnej teológie, podľa ktorej jediná cesta poznania Boha je skúsenosť. „Poznali jasne ‚Pekný pôvab‘, píše o svätých mučeníkoch, ktorí na vlastné oči videli Jeho krásu a vychutnávali si Jeho pôvab. Teda svojou vlastnou skúsenosťou dospeli do dokonalého poznania, ktoré by im nedala teoretická didaskália“³⁰⁵.

³⁰³ Pozri ΧΡΗΣΤΟΥ, Π. 1959. Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς καὶ ἡ θεολογία εἰς τὴν Θεσσαλονίκη κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα, Θεσσαλονίκη, 1959.

³⁰⁴ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδοσεῖς „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 586.

³⁰⁵ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδοσεῖς „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 360.

Táto skúsenosť je podľa svätého autora „ovocím Krstu“.³⁰⁶ „Len čo boli pokrstení, hovorí doplniac slová svätého Jána Zlatoústeho, ich duša žiari viac než slnko, pretože bola očistená Svätým Duchom. A nielenže vidí Božiu slávu, ale žiari od jej lesku.“³⁰⁷ Túto skúsenosť videnia Boha dáva svätý Krst všetkým kresťanom, ale vychutnávajú ju len tí, ktorí neoslepili svoj duchovný zrak temnotou svojich hriechov.³⁰⁸ A o mystériu svätej Eucharistie okrem iného svätý Nikolaj Kabasila povedal, že: „Je svetlo pre tých, ktorí sa očistili“³⁰⁹.

„Čistí srdcom“ môžu už v tomto živote vidieť nestvorené svetlo.³¹⁰ „Týmto svetlom, hovorí svätý autor, žijú svätí, toto svetlo ich neopúšťa ani po ich zosnutí, ale dosahujú večný život žiariac týmto svetlom, s ktorým neustále spolu prebývali a s ktorým sa teraz ponáhľajú stretnúť“³¹¹. Zmieňujúc sa o budúcej sláve svätých prízvukuje, že svetlo Božieho kráľovstva je to svetlo, s ktorým sa Christos odhalil apoštolom na hore Tábor.

Svätý Nikolaj Kabasila v závere hovorí, že poznanie Boha je večný život, ako to hovoril sám Isus Christos: „Toto je život večný, aby ste poznali jediného pravého Boha a toho, ktorého poslal, Isusa Christa“³¹². V tomto živote toto poznanie nie je dokonalé, ale poznáme Boha v „tajomstvách“ a to len „šťasti“, pretože bezprostredné a neustále videnie Boha dosiahneme v budúcom živote.

³⁰⁶ Pozri ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, Α. 1970. *Νικόλαος Καβάσιλας, Χαμαετός, ή ζωή και τὸ ἔργον αὐτοῦ*. Θεσσαλονίκη, 1970.

³⁰⁷ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 380.

³⁰⁸ Pozri ΤΑΤΑΚΗ, Β.: *Θέματα χριστιανικῆς καὶ βυζαντινῆς φιλοσοφίας*. Αθήνα 1952.

³⁰⁹ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 432.

³¹⁰ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. *Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*. Εκδ. Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον „Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος“. Σουρωτή - Θεσσαλονίκη, 2004. s. 11 – 13. Pozri ΧΡΗΣΤΟΥ Π. 1977. *Θεολογικὰ Μελετήματα 3*. Νηπτικὰ καὶ Ἡσυχαστικά. εκδ. Θεσσαλονίκη : Πατριρχικοῦ Ἰδρυμάτος Πατερικῶν Μελετῶν, 1977.

³¹¹ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 482.

³¹² Jn 17, 3.

Život v Christu je teda mysterická skúsenosť videnia a poznania Boha, ktorú si už v tomto živote vychutnávajú verní kresťania. Ovocím tejto skúsenosti je láska a radosť, ktoré charakterizujú život svätých. „Nebolo možné, aby svätí, vyzbrojení týmito zbraňami, boli porazení niekým alebo vášňami, pretože ten niekto bol porazený radosťou, ktorú mali v sebe a vášne ich nemohli zviest, alebo paralyzovať, nakoľko tak silná láska ich zjednocovala s Christom“³¹³.

Podľa svätého Nikolaja Kabasilu skutočná láska pochádza z Ducha dedičstva, ktorého nám dávajú mystéria a ktorého sme povinní ochraňovať dodržiavaním Božích prikázaní.³¹⁴ Táto láska nie je ľudská, ale Božská. Touto láskou človek prekonáva svoju prirodzenosť, podobá sa Bohu a zjednocuje sa s Ním, pretože „láska je príčinou jednoty“³¹⁵. Život v Christu sa v konečnom dôsledku stotožňuje s láskou. Čo iné by si zasluhovalo nazvať životom, ak nie láska? A keď sa v tomto živote všetko pominie, ako hovorí apoštol Pavol³¹⁶, láska je to jediné, čo zostane a bude postačujúce pre onen budúci život, ten, v Christu Isusovi, našom Pánovi, ktorému patrí všetka sláva na veky vekov. Amen.³¹⁷

Týmito nádhernými slovami svätý ukončuje svoje dielo „Život v Christu“. Je jasné, že ho žil a našiel spôsob vyjadriť malú časť svojej skúsenosti ako trošku toho, čo sa prelialo z jeho lásky k ľuďom a svetu. Toto je vidieť nielen z obsahu jeho diela, ale aj z jazyka a formy, ktorú svätý Nikolaj Kabasila použil.

³¹³ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ: „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 386.

³¹⁴ Pozri ΝΕΛΛΑ Π. 1975. *Προλεγόμενα εἰς τὴν μελέτην Νικολάου τοῦ Καβάσιλα*. Πειραιεύς, 1975. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. 1964. *Ἡ χριστιανικὴ ζωή*. Ἀθῆναι : Εκδ. Ζωή, 1964.

³¹⁵ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 634.

³¹⁶ Pozri 1 Kor 13, 8 – 13.

³¹⁷ Pozri ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. „Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν“ καὶ „Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαὶ Ἐκδόσεις „Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς“, 1979. s. 660.

Zoznam bibliografických odkazov

- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Α.. 1967. *Ucenie Nikole Kavasile o zivotu u Hristu*. Beograd, 1967.
- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. Α. 1984. Νικόλαος Καβάσιλα ό Χαμαετός βιογραφικά προβλήματα. In Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου εις μνήμην του σοφωτάτου και λογιωτάτου και τοις όλοις άγιωτάτου πατρός ήμωv Νικολάου Καβάσιλα του και Χαμαετου, εκδ. Ίερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη, 1984. s. 31 – 57.
- ΒΕΡΓΩΤΗ. Γ. Θ. 1991. *Λεξικό λειτουργικών και τελετουργικών όρων*. Θεσσαλονίκη, 1991.
- ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ, ΑΘΗΝΑ 1986.
- ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ι.Μ. 1985. *Θείαι λειτουργίαι*. diel 3. Θεσσαλονίκη, 1985.
- GOAR, J. 1975. *EYXOLOGION sive Rituale Graecorum*, 1. vydanie Pariž, 1646; 2. vydanie Venecia, 1730 (Graz 1960.)
- ΝΕΛΛΑ Π. 1975. *Προλεγόμενα εις την μελέτην Νικολάου του Καβάσιλα*. Πειραιεύς 1975.
- ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ: „Εις την θείαν λειτουργίαν“ και „Περί της έν Χριστῷ ζωής“. In ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΕΚΩΝ 22 (ΕΠΕ). Θεσσαλονίκη : Πατερικαί Έκδοσεις „Γρηγόριος ό Παλαμάς“, 1979.
- ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. 1964. *Η χριστιανική ζωή*. Αθήναι : Εκδ. Ζωή, 1964.
- ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ. 2004. *Περί της έν Χριστῷ ζωής*. εκδ. Ίερών Ήσυχαστήριον „Ευαγγελιστής Ίωάννης ό Θεολόγος“. Σουρωτή - Θεσσαλονίκη, 2004.
- ΧΡΗΣΤΟΥ Π. 1977. *Θεολογικά Μελετίματα 3. Νηπτικά και Ήσυχαστικά*. Θεσσαλονίκη : εκδ. Πατριρχικού Ίδρύματος Πατερικών Μελετών, 1977.

SAINT NICHOLAS CABASILAS AND HIS WORK "LIFE IN CHRIST"

Štefan Šak, lecturer, Orthodox Theological Faculty, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, stefan.sak@unipo.sk, 00421517724729

Abstract

Saint Nicholas Cabasilas lived in the period of spiritual fight, which in principle consist in fight of orthodox tradition of East with Western tradition where the rationalism was to prevail. Saint Nicholas Cabasilas was fantastic mystagogue which had a deep bases of orthodox faith, spiritual and secular education. He was skilled in spiritual fights, based with patristic tradition and he knew the issue and philosophic streams of that period on which he reacted his own way. he did'n go to the open fight with enemies and opponents of the Orthodoxy as the Saint Gregory Palamas did, but rather worked in silence to build up fellowship of believers of Christ's Church, which was exposed to the danger of rationalism and anthropocentrism. As his secular education was high level based he found particular secular terminology by which he underlined that knowing the God is empirical and we get it by saint mysteries. In this autonomic humanism the reborned man is confronted with God's Blessing, the man living in Christ even in this life is enjoying the eternal beatitude.

Keywords

Mystagogy, Hesychasm, Church, Eucharist, nipsis, patristic